

Interní sdělení:

V Praze dne: 26. 3. 2020

PID: MSMTAXDPWG

Č. j.: MSMT-10460/2020-1

Od: 62 – Odbor právní a správní

Pro: 64 – Odbor mezinárodních vztahů

Věc: Stanovisko odboru 62 k otázce legalizace listin v kontextu předložených mezinárodních smluv

Text sdělení:

Vážený pane řediteli,

k žádosti odboru 64 k otázce legalizace listin v kontextu předložených mezinárodních smluv si odbor 62 dovoluje uvést následující:

Na legalizaci listin vydaných v jiném státě se může vztahovat čtverý režim.

Primárním dokumentem mezinárodní povahy, který upravuje danou problematiku, je **úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin**, jež byla přijata dne 5. 10. 1961 v Haagu (dále jen „úmluva“), v platnost vstoupila dne 24. 1. 1965, avšak pro Českou republiku dne 6. 3. 1999 (ve Sbírce vyhlášena pod č. 45/1999 Sb.). Ve smyslu čl. 2 úmluvy každý smluvní stát osvobodí od legalizace listiny, pro které platí úmluva a které mají být předloženy na jeho území. Podle čl. 3 úmluvy jediným formálním úkonem, který může být požadován za účelem potvrzení pravosti podpisu, oprávněnosti osoby listinu podepsat, a jestliže je to třeba, pravosti pečeti nebo razítka, jimiž je opatřena, je připojení doložky podle článku 4 úmluvy, kterou vystaví příslušný úřad státu, v němž listina byla vydána. Formální úkon však nemůže být vyžadován, pokud buď platné zákony, předpisy nebo praxe ve státě, kde je listina předkládána, nebo dohoda mezi dvěma nebo více smluvními státy tento úkon zrušily nebo zjednodušily nebo osvobodily danou listinu z povinnosti ověřování.

Druhou možností jsou **bilaterální smlouvy** (tj. kupř. mezinárodní smlouvy, jež byly odborem 64 předloženy), které mohou stát vedle nebo namísto úmluvy. Třetím případem je pak situace, kdy mezi dotčenými státy (jedná-li se o členské státy Evropské unie – viz dále) nebyla uzavřena bilaterální smlouva, ani nejsou stranou úmluvy, jež vyžaduje tzv. vyšší ověření veřejných listin prostřednictvím zastupitelského orgánu České republiky, orgánu cizího státu nebo zastupitelského úřadu cizího státu v České republice.

V rámci **Evropské unie** (čtvrtý případ) je však třeba prioritně vycházet z přímo použitelného **nařízení** Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1191 o podpoře volného pohybu občanů zjednodušením požadavků na předkládání některých veřejných listin v Evropské unii a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012 (dále jen „nařízení“). Podle čl. 1 odst. 1 nařízení nebrání toto nařízení ve využívání jiných systémů týkajících se legalizace. Nařízení se vztahuje na oblast vymezenou čl. 2, tj. kupř. na otázky manželství, bydliště, státní příslušnosti apod. Co se rozumí veřejnou listinou pro účely nařízení stanoví čl. 3 nařízení; např. jsou to listiny vydané správními úřady. Ve smyslu čl. 4 nařízení jsou pak tyto listiny osvobozeny od legalizace.

Doporučuje se, aby odbor 64 zvolil určité **kritérium** řazení předložených mezinárodních smluv, kupř. řazení dle států v abecedním pořadí nebo dle čísla, pod kterým mezinárodní smlouvy byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů, resp. Sbírce mezinárodních smluv.

Odbor 62 upozorňuje, že dosud nebylo zkoumáno, jaký vliv na aplikaci předložených mezinárodních smluv má skutečnost, že byly uzavírány starým režimem s tzv. **nedemokratickými zeměmi**, jako např. s Íránem, Kubou apod. Navzdory tomu odbor 62 nepomíjí ze zřetele čl. 26 Vídeňské úmluvy o smluvním právu (vyhlášené pod č. 15/1988 Sb.), jenž stanoví „*Každá platná smlouva zavazuje smluvní strany a musí být jimi plněna v dobré víře.*“. Jinak tomu může být v případě podstatné změny okolností (poměrů).

Ve smyslu čl. 62 odst. 1 úmluvy o smluvním právu „*Podstatné změny poměrů, která nastala se zřetelem na poměry existující v době uzavření smlouvy a která předtím nebyla stranami předvídána, se nelze dovolávat jako důvodu pro zánik smlouvy nebo pro odstoupení od ní, ledaže:*

a) existence těchto poměrů tvořila podstatný základ souhlasu stran s tím, že budou vázány smlouvou, a

b) tato změna zásadně mění rozsah závazků, které mají být podle smlouvy ještě plněny.“.

Lze se ovšem domnívat, že některé z předložených smluv již mohou být překonány (je otázkou, jak jsou vůbec v současnosti aplikovány), zvláště pokud se týkají členských států Evropské unie. Dle čl. 59 odst. 1 úmluvy o smluvním právu „*Smlouva se považuje za zaniklou, jestliže všechny její strany uzavřou pozdější smlouvu o témž předmětu a :*

a) z pozdější smlouvy vyplývá nebo je jinak potvrzeno, že úmyslem stran bylo upravit daný předmět touto smlouvou; nebo

b) ustanovení pozdější smlouvy jsou natolik neslučitelná s ustanoveními smlouvy dřívější, že není možné provádět obě smlouvy současně.“.

Podle názoru odboru 62 by se odbor 64 měl rovněž zabývat mezinárodními smlouvami, jež se výslovně týkají otázky školství, příkladem lze uvést úmluvu o akademickém uznávání univerzitní kvalifikace (vyhlášena pod č. 609/1992 Sb.) nebo úmluvu o uznávání kvalifikací týkajících se vysokoškolského vzdělávání v evropském regionu (vyhlášena pod č. 60/2000 Sb.)

S výjimkou níže uvedené smlouvy platí podle odboru 62 závěr, že předložené mezinárodní smlouvy se **nevztahují na správní řízení vedená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy** (dále jen „ministerstvo“), a to proto, že předmět těchto mezinárodních smluv je omezen na věci občanské, rodinné nebo trestní. Touto výjimkou je smlouva mezi Československou socialistickou republikou a **Rakouskou republikou** o vzájemném právním styku ve věcech občanskoprávních, o listinách a o právních informacích ze dne 10. 11. 1961, jež nabyla účinnosti dne 30. 12. 1962 a byla vyhlášena pod č. 9/1963 Sb. Narozdíl od ostatních předložených smluv je předmět této smlouvy širší, vedle občanskoprávních věcí se vztahuje explicitně také na listiny. Tato smlouva je rovněž širší, než výše uvedené nařízení. Podle čl. 21 odst. 1 této smlouvy „*Veřejné listiny vydané soudem nebo správním úřadem jednoho ze smluvních států opatřené úředním podpisem a úředním razítkem požívají také před soudy a správními úřady druhého smluvního státu důkazní moci veřejných listin. To platí také pro jiné tuzemské listiny, které mají podle právních předpisů smluvního státu, ve kterém byly vydány, důkazní moc veřejných listin.*“. Veřejné listiny vydané na území Rakouské republiky by tedy byly použitelné bez dalšího i ve správních řízeních vedených ministerstvem, přičemž by jim byl přiznán status veřejné listiny. To znamená, že důkaz v takovém případě nelze zpochybnit pouhou námitkou druhé strany.

Odbor 62 nesouhlasí se závěry odboru 64 ohledně smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a **Maďarskou lidovou republikou** o právní pomoci a úpravě vztahů v občanských, rodinných a trestních věcech ze dne 28. 3. 1989, jež vstoupila v platnost dne 12. 2. 1990 a byla vyhlášena pod č. 63/1990 Sb. Tato smlouva totiž nedopadá na správní

řízení vedená ministerstvem. K opačnému závěru nelze dojít výkladem čl. 18 této smlouvy upravujícím zasílání žádostí občanů o vydání listin o vzdělání, ba ani čl. 52 této smlouvy týkajícího se soudních, notářských a správních poplatků, ten totiž pouze stanoví, že občané druhé smluvní strany mají nárok na osvobození od poplatků jako vlastní občané.

V některých předložených smlouvách (smlouva o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem a smlouva mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech) se vyskytuje pojem „správní věci projednávané soudy“. Správní věci projednávané soudy jsou úzce vymezenou kategorií, reálně se jedná zřejmě jen o správu soudů, a nelze tedy jakkoli dovozovat, že by se tyto smlouvy, byť odvozeně, mohly vztahovat na správní řízení vedená ministerstvem.

S pozdravem

Zpracoval:

Schválil:

Schválil: Mgr. Postupová Martina, ŘO 62